

Slovani leta 1889.

S političnega stališča je dandanes prištevati jedino ruski narod k samostalnim narodom; drugi slovanski narodi, katerim so dali lastne države, nazivljejo se samo samostalni, v resnici pa služi ta samostanost jedino temu, da postajajo vedno zavisniši od drugih držav in se posebno tudi od tuje kulture in s to združenega tujega kapitala.

Rusi so samostalen narod in se vede tudi takó; letos je napravila ruska država velik korak najprej v finančnem pogledu ali gledé na denarno stanje. Gospodarski energično deluje Rusija v Evropi in Aziji. Azijska proga ali železnica že kaže svoj svetovni pomen, in ravno letos so se zasnovali novi načrti za nove železnice preko Azije in v Sibirijo, načrti, kakoršnih ni še izumela nobena država doslej. Rusija jih pa tudi izvrši. Doma je letos razpravljala najvažnejša kmečka vprašanja, in stvar se bo na to stran nadaljevala; kajti Rusija pozna svojo moč, ki tiči bistveno v razvoju kmetijstva in žnjim združenega kmečkega življenja v tradicionalnih, pristno slovanskih oblikah.

Židovskemu življenju krči Rusija vedno bolj meje gibanja, in to postopanje postavlja soseben Nemci nemški državi v zgled. V obče se Rusija utrjuje ter kljubu osamljenosti ponosno stopa tudi na zunaj.

Kljub dvomljivosti samostalnosti balkanskih narodov, so Srbi letos napredovali po odstopu kralja Milana. Otresli so se škodljivih gospodarskih pogodb ter kažejo, da hočejo spraviti svojo državo iz dolgov, napravljenih po prejšnjih vladah. Dobili so novo ustavo, katera daje več svobode; pa se je nadejati, da je polagoma omeje gledé na židovski element, kateri dela Srbom velike škode, in ovaja sedanjo vlado, potem ko jo je krenila na boljše poti. Srbi se spominjajo svojih pravih dobrotnikov in so pokazali letos bratsko vzajemnost nasproti Črnogorcem, kateri trpé letos veliko zastran slabe letine, in katerih so sprejeli na več tisoč na srbsko ozemlje.

Na Bolgarskem je še vedno najslabše, ko pustolovci pozabljajo onih, kateri so jih rešili izpod turškega jarma. Sedaj se na Bolgarskem oborožujejo pod neprizanim princem, jemljejo denar na posodo proti Berolinski pogodbi, tako ga Länderbank ne bo mogla iztirjavati, ako bi nastopila druga legitimna vlada.

Pa naj bi se slovanskim narodom v Srbiji, Bolgariji, Makedoniji godilo še toliko hujše, nego se godi, tolažba je v tem, da masa narodova ni še pokvarjena in da popravi, kar kazé sedaj njeni naobraženi sinovi ali priseljenci. Sicer pa je na Balkanu vsaj Črnogora ne samo v formalnem pogledu, ampak tudi dejanski taka, da je ne morejo motiti tuje države v njeni nezavisni, sedaj razširjeni kneževini. Črnogorski knez je moder vladar, in letos je imel srečo, da mu je ruski car napil kot jedinemu odkritosrčnemu svojemu prijatelju, pa tudi drugače ga odlikoval povodom tega, da sta se primožili dve hčeri kneza Nikite na ruski dvor. V političnem pogledu ni Črnogora nikdar toliko čistega veselja užila, kakor ravno letos; zato so pa slovanski nasprotniki isto državo slikali toliko bolj, kakó je „nevarna“.

Med zunanji Slovani se je godilo tudi letos najhujše poznanjskim Poljakom, katerim čim dalje več zemlje pokupuje pruska vlada, jim tujci z vedno strožjimi naredbami šole in urade. Ti Poljaki vidijo, da jim plemstvo poprodaje zemljišča, namesto da bi jih branilo v plačilo, da je stoletja razkošno živelo ob žuljih poljskega kmeta.

O lužiških Srbih ni politični omeniti nič posebnega, saksonska, nekdanja slovanska hiša je praznovala letos svojo 800letnico, in Srbi, njeni podaniki, so se ji poklonili v znamenje zvestobe. Najhujše težave imajo oni, ko se jim šole nemčijo, in zunanji Slovani jih ne podpirajo, ker so obupali nad reveži, da bi se še rešili. Vendar rodoljubi lužiških Srbov prav kakor bučelice nabirajo novčiče, da bi si ohranili vsaj svoje znamenite literarne, glasbene in v obče mnogostranske kulturne spomine.

V Avstro-Ogerski se vedejo najsamostalniše Poljaki; huda osoda bratov na Poznanjskem jih nič ne poboljša nasproti prvotnim Rusom gališkim. Ali Poljakom puščajo slovanski nasprotniki samostalnost, ker vidijo, da so dobro orodje, katero pokončuje druge Slovane, pa zajedno tudi samo sebe.

Gospodarijo namreč slabo; uvajajo nemščino v šole in se že letos pritožujejo o germanizovanju, katero so sami nakopali si. Bratom Rusom pa ne privoščijo čisto nič narodne enakopravnosti, dasi je Rusov več v Galiciji, nego Poljakov.

Da so Poljaki samo orodje, vidi se iz tega, ker preganjajo vse, kar je utrjenega iz cirilometodijske cerkve v narodu ter je temu najdraže. Poljaki menijo v svoji zaslepljenosti, da s takim izpodkopavanjem utrjujejo sami sebe; v resnici pa rušijo Slovanstvu tla, s tem pa tudi sebi. Zgodovina bo prepozno učila, da je takó, ako se stvari ne spreobrnejo. Nadejati pa se je, da gališki Rusi sami se otresejo jarma, ki je navidezno poljski, dejanski pa zapadnoevropski na korist tujim narodom. Gališki Rusi so letos ob volitvah kljub nepostavnostim od poljske strani pridobili vendar nekaj sedežev v Gališkem deželnem zboru. Ti poslanci so povedali Poljakom v zboru mnogo grenkih resnic, katere so se razširile tudi med neslovanskimi narodi, in sedaj se narod sam oglašá že na več mestih odločno za odcepljenje od Poljakov, torej za narodno avtonomijo. „Červonaja Rusj“ opominja narod naj se povsod oglašá v enakem zmyslu.

Čehi so slepili sami sebe, drugi pa njih, češ, da bi bil čas primeren za koronanje in izvršbo zgodovinskega državnega njih prava. Čehom posvečena brošura „Strankarstvo Slovanov na Češkem“ je dovolj zarana opominjala, kakó naj Čehi postopajo, niso poslušali; sedaj pa je grof Taaffe odgovoril v zmyslu brošure, in to je še najboljše znamenje. Čehi niso sicer nič pridobili, pa so vsaj spoznali, kako je ž njimi in s prijatelji, s katerimi menijo, da jim je hoditi čez stru in trn. Veselje je bilo slišati, da se je moravski poslanec oglasil v državnem zboru ter povdarjal, da Čehi na Češkem, Moravskem in Šlezkem spadajo skupaj pod češko korono, in mi ponavljamo, da spada pod isto korono tudi vojvodstvo Zator in Osviečim, katera oba je reklamovala Marija Terezija v imenu češke korone. V boju Čehov se je znova videlo, kako se v Velikonemčiji več nego zanimajo za Nemce na Češkem, kar se mora z avstrijskega stališča pač obsojati, kar je sicer grof Taaffe ne velikonemškim časnikom povedal, ampak avstrijskemu podniku, državnemu poslancu pl. Plenerju.

Dalmatinski Hrvatje so se letos ohrabрили ter izjavili se v zmyslu, naj bi se pridružila Dalmacija Hrvaško-Slavoniji. Med Srbi in Hrvati se na široko razpravlja, kako bi se sporazumeli. Do sporazumljenja mora priti, ker nepremagljivih zaprek ni, pač pa je veliko umetne napetosti bolj med naobraženci, nego med na-

rodom samim. Kompetentni opazovalci nam zatrjujejo, da hrvaški in srbski narod nič ne ve o razlikah; kajti smatra se za jeden in isti narod ter govori jeden in isti jezik, ima jedne in iste pravne gospodarske in drugovrstne običaje, jeden in isti ukus za umetnost. Tako je torej sprava možna, kakor potrebna.

Slovani istrski so se letos vedli vzgledno in priborili si nekaj več sedežev v deželnem zboru. Tu so se pokazali jekleni značaji, ki kljubujejo največim težavam in zaprekam, in kar je najtolaživniše, je narod na široko ravno tako krepak v značaju, kakor njegovi odlični zastopniki.

Med Slovenci na Kranjskem in Goriškem so se pokazale letos ob volitvah slabe strani, kot posledice dotlej prikritih notranjih in osebnostnih nasprotitev. V tem pa, ko so se na Kranjskem pomirili vsaj formalno na zunaj, razdira na Goriškem nesrečni razpor še dalje vse, kar je bila rodoljubnost zadnjih 20 let sezidala s težavo. Razdor se zanaša v društvo in v itak oslABLJENO društveno življenje. Tu so vredni največje obsodbe oni, ki so za vse odgovorni. Na Tržaškem je zglednih in delujočih rodoljubov, ali gmotno jih ne podpirajo Slovenci od drugod, in tako ne morejo isti rodoljubi paralizovati vspešno italijanskih naskokov.

Na Koroškem so jo pritirali Nemci tako daleč, da liberalna stranka pod krinko miru bi rada odcepila popolnoma koroške od drugih Slovencev; namerja jim vstvariti književni jezik iz narečja in pobira jim knjige, ki so najbolj patrijotiske vsebine. Toda narodu se odpirajo čim dalje bolj oči ter se skuša pospeti po primernih potih, naposled po namerjani osnovi politiškega društva.

Štirski Slovenci se hrabro boré v deželnem zboru in ob raznih avtonomnih volitvah. Na srečo imajo požrtvovalnih, vstrajnih in delujočih rodoljubov.

Politiških dejanskih vspehov Slovani avstrijski niso letos dosegli; ali bližajo se tu in tam ciljem in dozoreva jim zavest o svoji vrednosti, o svojem pravu. Množice narodove niso mogli še nasprotniki mnogo demoralizovati; in dokler tega ni, imamo še vedno opravičeno nado do boljše bodočnosti.

V ogerski polovici se godi najslabše Slovakom in ogerskim Rusom. Ti skupaj, katerih je vendar dobre tri milijone, nimajo niti jednega svojega zastopnika v državnem zboru. Rusom ne privoščijo niti krščanskega nauka več v materinem jeziku po šolah, in vzdržujejo jedino jeden „Листокъ“ (Listok), ki jih zagovarja. Med Slovenci (Slovaki) so pa rodoljubi, ki narod obujajo in pripravljajo za aktivno politiko. Imajo izborne rodoljube, kateri skrbé za jednako izbornu književnost in časopisje, Ogorskim Srbom skušajo Madjari skrciti avtonomijo v cerkvi in šoli in se vmešavajo povsod pri imenovanjih viših cerkvenih dostojanstvenikov. Toda narod brani svoja utrjena prava.

Na Hrvaškem bolj nazadujejo, nego napredujejo, ker si je madjarska vlada znala skrbati odločujočo madjaronsko, napačno zvano narodno stranko. Napredek vzajemnosti med Srbohrvati in Slovenci bi bil letos v tem, ako bi se pojmi v skupnem zgodovinskem pravu pojasnili, kakor je sprožila to letos najprej brošura „Strankarstvo Slovanov na Češkem“, potem za njo „Slovanski Svet“, zadnjič „Parlamentär“ in zopet „Slov. Svet“, za njim pa v obče hrvaški in srbski listi. Nadaljevanje razpravljanja bi pomenilo napredek tudi za Slovence. Mi se bomo tega držali.

Kjer torej dejstev ni, so se pokazale pa politiške ideje, in to je prvi korak do delovanja in dejanj.

* * *

V kulturnem pogledu se ne morejo delati tolike zapreke, kakor v politiškem. Na to stran delujejo v skromnih mejah celó najbolj tlačeni narodi, in kakor vidimo na Slovakah, ogerskih, oziroma hrvaških Srbih, potem lužiških Srbih, imajo ti jedino zavetje in sredo-točje v gojenju raznih umetnostij in kultur, podedovanih od praotcev. Slovaki in navedeni Srbi napredujejo vsako leto v tem pogledu; ravno tako moravski Čehi. Literarno pa napredujejo vsi Slovani, in tu so zopet Rusi, ki proizvajajo epohalna dela na književnem, znanstvenem, kakor leposlovnem polju. Ruska dela kažejo poseben značaj; svedočijo, da so se avtorji porodili v velikem ozemlju, z veliko skušnjo in obzorjem, kakoršnega ni pri pisateljih drugih narodov. Mirno in dostojno zasnujejo in izvršujejo velikanska dela; odlikujejo se od malenkostnega, prepirljivega duha pisateljev, porodivših se med malimi narodi. Vsako leto storijo Rusi velik korak dalje po svojih ekspedicijah v Azijo, po svojih preiskovanjih narave, zemlje, zgodovine in starine.

Za Rusi so literarno pač Čehi najslavniši, dasi proizvajajo tudi Poljaki še vedno mnogo književnih del. Umetnike raznih vrst imajo vsi ti narodi na razpolaganje, in tudi letos zabeleži umetnostna zgodovina mnogo vrednega in bolj ali manj trajnega.

Rusi gališki se morajo boriti ne samo z nasprotiško politiko, ampak tudi z uboštvom; vendar svedočijo krasna iskavanja, knjige, starine, pesmi in časopisi, da se žrtvujejo in pošteno trudijo za kulturni napredek.

Med Jugoslovani so Hrvatje, potem Srbi najdelavniši na književnem polju; jugoslovanska akademija je objavila tudi letos vredne in lepe razprave. Med dogodki je bil 500letni praznik Kosovega polja za Srbe najimennitniši ter je bil politiškega in kulturnega pomena, zajednem vzrok cenljivih raziskavanj in zgodovinskih del. Pelin se je vmešaval na ta spomenski dan avstro-ogerskim Srbom, katerim je slaba vest madjarskih liberalcev zadrževala udeležiti se na srbski zemlji občega srbskega praznika.

V kulturnem pogledu je velikega pomena črnogorski novi zakonik, ki ga je sestavil učeni Bogišić. Ta zakonik je vzorno ter znamenito delo za vse Slovane, vredno, da je seosebno juristi slovanski proučavajo temeljito. Za Čeha pa je kulturnega pomena, da se jim je letos potrdila akademija znanostij in umetnostij s češkim jezikom.

Razni prazniki, postavljanje spomenikov so se ponavljali tudi letos med Slovani, in taki dogodki bolj ali manj blagodejno uplivajo na narodne množice in mlada srca. V poslavljenju dogodkov in tudi zasluženih mož Slovani ne zaostajajo; pri tem se ve da se pripeti, da kakor so spretni dotični odbori, povzdigujejo kako slavnost nad njen pomen ali pa jo izvrše slabše, nego zasluži. Včasih se zgodi krivica zasluženim možem in dejateljem, v tem ko se povzdigujejo neznatna ali malo pomenljiva imena. No, v obče pa vox populi napravlja korekturo in zadene bolj ali manj pravo.

Naj bi se le pripetili važni dogodki in prikazali zaslužni možje, razum slovanskih narodov jim bo konečno pravičen ter jih slavil po njih vrednosti. Naj bi novo leto podelilo Slovanom srečnih dogodkov in del izbornih dejateljev ter s pomočjo teh zabeležilo napredne korake v kulturnem razvoju slovanskih narodov.

O kritiki dr. Mahniča.

Naš častiti gospod nasprotnik naj se potruži jedenkrat, ne morda kakemu bogoslovja učecemu se vzgojencu Goriškega osrednjega semenišča, ampak kateremu si bodi gimnazijalcu viših razredov predložiti naslednja vprašanja: a) Ali pozna rod, ki ga je Bog nalašč izbral ali izvolil iz vesoljnega človeštva? b) Ali isti rod velja še tudi sedaj za izvoljeni rod, in ako ne, kdo je zasedel njegovo mesto in odklej? c) Ali je bilo v starozavezn cerkvi svečeništvo, in ali se more rabiti za to epitet „kraljevo“ (svečeništvo?) d) Ali je bil vsak sin izraelski sposoben postati član svečeništva? e) Ali je bil vsak

član svečeništva enakomerno za opravljanje aktivne svečeniške službe pri daritvi za vse in v temeljnu v obče poklican ali samo sposoben, da bi se poklical v to sveto službo? f) Kdo ima v novozavezni cerkvi Božji sposobnost, da bi se poklical v aktivno svečeniško službo, torej v izvrševanje daritve za vse in v hramu Gospodovem v obče? g) V čem je glavna razlika pred Bogom med kristijanom in nekristijanom?

In mi pri vrlosti naših katehetov ne dvomimo niti trenutek, da, trdno smo preverjeni, da dobi na predložena vprašanja naslednji odgovor: Prvotno je bil rod Jakopov

ali Izraelov od Boga izvoljeni rod, in je njegovo mesto zasedlo po ustanovitvi novozavezne cerkve po Kristu krščanstvo. Tudi v starozavezni cerkvi je bilo svečeništvo, katero celó negledé na vse drugo se more imenovati po pravici že zaradi tega kraljevo, ker veliki duhovniki so dalje časa združevali v svojih rokah v Izraelu poleg duhovenske tudi kraljevo oblast, Član duhovstva v Izraelu ni mogel postati noben Izraelit, ako ni bil rojen iz duhovskega rodu, strogo ločenega od ostalih rodov*), vendar pa je bilo številó možkih rojencev tega rodu tako znatno, da, če tudi so se prištevali skupno in izključno duhovništvu, niso bili vsi poklicani tudi jeduakomerno v izvrševanje aktivnega svečeništva, torej v izvrševanje daritve za vse, kakor tudi v službo**) v tempeljnu v obče in v najsvetejšem posebe, pač pa so bili po tem, da so pripadali k svečeništvu, sposobni, da bi se poklicali v to. V novozavezni cerkvi Božji je prenehala vsaka prednost kakega rodu, in so torej dosegli vsi kristijani brez razločka svojega rodu sposobnost, da se pokličejo v aktivno svečeniške službo pri darovanju daritve za vse, kakor tudi v hramu Božjem v obče, da se jim dovoli prejeti posvečenja.***) Glavna razlika pred Bogom med kristijanom in nekristijanom je v tem, da le prvi so po zakramentu krsta posvečeni udje telesa Kristovega ter določeni za nebeško kraljestvo.****)

Ta odgovor, ki, kakor rečeno, ga gotovo ima dati vsak kateri si bodi gimnazijalec viših razredov, če tudi z drugimi besedami, pa vendar popolnoma v istem zmislu in sicer na podstavi podeljenega katoliškega veronauka in zgodovine, obseza pa vse to, nad čimur ima naš častiti gospod nasprotnik v prvem listu Petrovem take pomisleke, da mu že samo sklicevanje na dotični tekst diši po krivoverstvu. Godi se mu pri tem takó, kakor pri sklicevanju na obranavanja VI. ali Konstan. generalnega koncilja, katera, kakor smo dokazali že zgoraj, ne da bi se bil ugloobil v njih duh, perhoreskuje takisto že zaradi tega, ker ne odgovarjajo njegovim priljubljenim nagnenjem, in ker se sklicujejo na ista tudi krivoverski učitelji. Dejanski pa se pripoznava v nasprotniskem razlaganju mest prvega lista Petrovega, v katerih je ta govor, da so kristijani izvoljen rod, duhovništvo in posvetno ljudstvo; duhovništvo se v tem razteza celó na nekristijane.

Dá, nasprotniško razlaganje, ocenjujoč prav stvar, gre še dalje, ko priznava brez ovinkov, da je apostolski prvak v svojem opominu imenoval kristijane ne brez razloga izvoljen rod, kraljevo duhovščino in posvečeno ljudstvo, ker jih je hotel s tem opominjati na njih vzvišeni poklic. Ta z nasprotniške strani izrecno pripoznani namen se ni mogel doseči s praznim besednim bliščem ali laskanjem, tudi ko bi ne bila njih poraba

izključena po apostolu, ki ima primat, najmanj pa z govorjenjem v podobah, neumljivim preprostim ljudem, dá, prikladnim, speljati jih na krive poti. Z druge strani je namen, ki ga je imel, kekor se priznava, sveti Peter pred očmi, da bi opominjal vernike na njih vzvišeni poklic, velezaresen in svet, kateri prosledovati nimajo apostolski nasledniki in skupna hierarhija manj vzroka danes, kot nekđaj apostoli. Tudi ne verujemo, da se komu posreči še pri takó spremenjenih časnih razmerah, da bi v oživljenje spomina vernikov na njih vzvišeni poklic izsledil izdatniša sredstva od onih, katera je od svetega duha prav posebe razsvetljeni apostolski prvak imel za dobra, da jih je porabil ter prav za prav priporočil tudi prihodnjim rodovom.

V bistvu se torej zlagajo še dovolj naši nazori s tem delom z nasprotniške strani neizogibno izvajanih posledic o zmislu razgovorjenih tekstov svetega pisma, sosebno z ozirom nato, da se je njih pomen prav umel z nasprotniške strani, zlasti ko nimamo načelno ničesar ugovarjati tudi proti nasprotniskemu razlaganju razlike med zakramentalnim in nezakramentalnim svečeništvom.

Ali to poslednje razlaganje se kaže odveč gledé na vsebino z nasprotniške strani kritikovane brošure, katera povsod, sosebno na pag. 20, 21, kakor je bilo to dokazano zgoraj*), celó mnogo strože določuje razliko med zakramentalnim in nezakramentalnim svečeništvom, oziroma med hierarhijo in lajiki, dá, tako razlaganje je v kritiki do cela prikladno, ali vzbuditi sum, da kritik ne ravna popolnoma pošteno, ko si prizadeva namišljati kritikovani brošuri njej po vsem tuje tendencije; ali pa provzročiti komičen vtis, kakoršen je v tem, da se, žal včasih mlati prazna slama zaradi nedostatkov stvarnih razlogov v slepljenje čitateljev. Ostala vsebina, v oslabiljenje izrazov, rabljenih od apostolskega prvaka, pa je v pogledu na to tendencijo ne samo brezpotrebna, ampak s katoliškega stališča naravnost nedopustna.

Naš častiti gospod nasprotnik ne more si kaj, da bi ne pripoznal popolne pravosti izrekov Petrovih, in se razločuje od nas jedino v tem, da, kakor se izraža, ne priznava tem izrekom pravega, temveč samo nepravi ali preneseni pomen. Vendar mu je z druge strani te izraze obsegajoči tekst svetega pisma takó nad vse jasen in razločen, da, kakor omenjeno, obdolžuje kritikovano brošuro krivega razlaganja tega teksta, v tem ko se ta ogiblje vsakega kot povsem brezpotrebne razlaganja in navaja jedino besede teksta. On pripoznava tudi brez ovinkov namen, ki je napolnil apostolskega prvaka, da je rabil te izraze, in kateri namen, kakor smo dokazali zgoraj, je takošen, da absolutno izključuje vsakatero prazno lepotičenje z besedami, torej rabo težko umevnih, dá, lahko zmože provzročujočih izrazov v njih nepravem,

*) Hebr. VII ; 13.

**) Hebr. VIII. : 3 in IX : 7.

***) Hebr. VII. 11 do 14.

****) I. Cor. XII : 12 do 27.

*) Vide „Slovanski Svet“ pag. 167, 168 od 10. maja 1889, štev. 9

prenesenem pomenu v podobi. On torej s svojo trditvijo, da bi bilo od svetega Petra v opominu do vernikov rabljene izraze umeti v njih nepravem pomenu, oporeka sam sebi, zajedno pa tudi več mestom svetega pisma, v katerih se od apostolskega prvaka rabljeni izrazi takisto v poučevanje vernikov, če možno še precizniše rabijo v mnogoterih varijacijah.

Že sveti Peter imenuje vernike ne samo v navedenem tekstu kraljevo duhovščino, ampak tudi na drugem mestu (Petr. II. 5.) „sveto duhovščino, da prinaša duhovne daritve“. Sosebno bogati v izrazih, ki obsezajo varijacijo Petrovih izrazov „izvoljen rod, kraljeva duhovščina, posvečeno ljudstvo“, so listi Pavlovi poleg lista apostola Jude (Jud. 1), kateri list nagovarja vernike kot od Boga Očeta posvečene in od Jezusa Krista utrjene in poklicane. Apostol Pavel imenuje vernike v svojem listu do Rimljanov „poklicane Jezusa Krista“, kakor tudi „ljubljenice Božje in poklicane svetnike“^{*)}; potem pa „izvoljenice Božje“, ko zakliče: „Kdo hoče zatožiti izvoljenice Božje? Bog, ki jih opravičuje?“^{**}) V prvem listu do Korinčanov se imenujejo verniki „občina Božja“, potem „po Jezusu Kristusu posvečeni in poklicani v svetnike“^{***}) na to pa „sveti hram Božji“^{****}) dà, priznavajo se kot udje telesa Kristovega^{*****)}, kar se sicer posebe poudarja tudi že v listu do Rimljanov †). Isto nahajamo tudi v listu do vernikov Efežanskih, kajti apostol je iste imenoval „svetnike“ ††) in jim kliče: „Torej niste več tujci in gostje, ampak someščani svetih in domači Božji, zidani na temelju apostolov in prorokov, in glavni ogelni kamen je sam Jezus Kristus, na katerem je sestavljeno vse zidovje in raste v svet hram Gospodu, v katerem raste zidani tudi vi v prebivališče Božje v Duhu †††). Tudi v listu do Timoteja in Tita se imenujejo verniki „izvoljenci Božji“ ††††), kar navajamo posebe zategadelj, ker ti listi so posvečeni ne pouku vernikov, ampak škofov, torej je očitno, da namerjajo jedino te spominjati na to, da bi v gojenje njim izročeno čredo zmatrali in ž njo ravnali po zgledu apostola, ker sestaja iz izvoljencev Božjih.

Kakó da naš častiti gospod nasprotnik v protislovju z vsemi temi takó čudovito soglasnimi ter druga z drugimi dopolnjujočimi se mesti svetega pisma, vrhu tega v protislovju s samim seboj, vendar zagazi takó daleč, da do cela jasnemu izrazu apostolskega prvaka prideva popolnoma samovoljno, kakor se izraža, nepravi pomen, bi ne bilo uganiti nikakor, ako bi on nas ne

poučil sam o nameri, katera ga je vodila pri tem. Pa očitno izrečena namera, postavljati škofo v cerkvi kot kralje in vladarje v pravem pomenu besede in varovati njih vladarsko oblast, ne zлага se ravno tudi po nasprotniškem mnenju z izreki Petrovimi takó čisto nič, da bi dr. Mahnič, kakor že omenjeno, najrajši izključil sklicevanje nanje, in ker to vendar ne gre, skuša iste vsaj oslabiti s tem, da jim prideva nepravi pomen, prezira pa popolnoma ostala mesta svetega pisma, katera obsezajo iste ali vsaj analogne izraze. Da hoče, da bi pritrjevali takó čudnemu postopanju po adaptovanju ali prirejevanju, jednega mesta iz razodenja Ivanovega in drugega mesta iz psalmov, bilo je omenjeno tudi že zgoraj, zajedno pojasnjen način adaptovanja.

To bi utegnulo pač zadoščevati v označbo prvega dela nasprotniške tolmačbe izrekov svetega Petra, torej tudi brezdvombeno razkriti popolno neveljavnost iz iste tolmačbe izvajane posledice, da ti izreki se ne dotikajo vladarske oblasti, katera pristaje škofom nad verniki. Hoditi po popolnoma nasprotnih potih od onih potij, katere so nastopili apostoli, utegnejo pač najmanj poklicani biti ravno nasledniki apostolov, in se torej dosledno držimo mnenja, da imajo škofoje počevati v svetem pismu zabeleženo vedenje apostolov kot pravilo za svoje ravnanje, torej z jedne strani smatrati vernike kot to, kar so po izrekih apostolov, z druge strani pa tudi ž njimi ravnati po apostolskem nauku, izvirajočem iz zgleda, kakor tudi iz opominov apostolov do škofov. In na to ravnanje odnaša se opomin apostolskega prvaka do škofov: „Pasite čredo Božjo, katera je pri vas, in nadzorujte jo ne prisiljeni, ampak radovoljno po Bogu, ne zavoljo grdega dobička, ampak dobrovoljno; ne kot zapovedniki nad izvoljenci, ampak kot zgled črede iz srca.“^{*)}

Ta opomin je sosebno, ki ga je v našem „Slovanskem Svetu“ v odlomkih sporočena brošura neki razlagala v v zmislu z nasprotniške perhoreskovanem, da škofoje nimajo pasti svoje črede kot zapovedniki nad izvoljenci.^{**)} Dejanski ne zaslediš v mišljeni brošuri nikakega razlaganja opomina, zadovoljuje se, da kar preprosto in doslovno navaja na pag. 16. opomin obsezajoči tekst, ker je ta tako jasen in precizen, da ni potreba nikakega razlaganja, nikakega komentarja. Ako pa nahaja naš častiti gospod nasprotnik že v besedah tega teksta svetega pisma razlaganje istega: tiči v tem priznanje, da je tudi on preverjen o jasnosti in preciznosti teksta, torej seza po razlaganju istega jedino z namero, da bi motil njegov jasen zmisel.

To nasprotniško razlaganje je napravljeno takó kratko, da je moremo navesti doslovno: „Ako pa sv. Peter opomina škofo, naj pasejo izročeno jim čredo Božjo ...

*) I Petr. V: 2, 3.

**) Ne, pisatelj sam odcóčno taji tako oblast, v tem zmislu razlagajoč besede I Petr. V. 3, po katerih imajo škofoje pasti čredo) ne kot zapovedniki nad izvoljenci.“ (Pag. 67. Rímskega Katolika.“

*) Rom. I: 5, 6.

**) Rom. VIII: 33.

***) I. Cor. I: 2.

****) I. Cor. III: 16, 17.

*****) I. Cor. XII: 12 do 27.

†) Rom. XII: 4, 5.

††) Ephes. I: 1.

†††) Ephes. II: 19 do 22.

††††) II. Tim.: 10 in Tit. I: 1.

ne kot zapovedniki nad izvoljenci, noče s tem, nego jim priporočiti ponižnost in krotkost, nikakor pa odrekati jim zapovedavne in kaznivne oblasti nad njimi, kar se razvidi vže iz tega, da imenuje škofom ali starejšim sebe sostarejšega in jim s tem gotovo pripoznamo vsaj nekaj oblasti nad verniki, katere polnost je dobil od Gospoda on sam.“

Gledé na to razlaganje smo zopet v položenu, da obéudujemo nasprotniško logiko, ne da bi je mogli razumeti. Po našem razumevanju je v Petrovem opominu do škofov, naj bi, pasoč izročeno jim ter iz izvoljencev sestajajočo čredo Božjo, ne vedli se kot zapovedniki, v tem, menimo, je močno svarilo pred kako predrznostjo zapovedovanja nad verniki. Z nasprotniške strani navedena okolnost, da namen opomina do škofov, da bi ne nastopali kot zapovedniki nasproti vernikom, je bil jedino ta, priporočati škofom ponižnost in krotkost, ne govori zoper naše razumevanje, ampak zanje. Kajti celó od Zveličarja tolikokrat in silno priporočeni čednosti in krotkosti niste stvari šege ali mode, katere bi bile določene krasiti jedino v Petrovem listu mišljene škofe ali škofe apostolske dobe v obče, in da jih ni več poštevati danes; ako je imel torej apostolski prvak vzrok misliti, da se ti dve čednosti ne daste združevati z zapovedovanjem ali da jima vsaj škoduje isto: pač more dandanes zapovedovanje pripadati ravno takó malo k poklicu škofov, kakor za dob apostolov. V resnici bila bi predrznost

brez primere, da bi hoteli misliti, da bi bil sveti Peter v namen, da bi priporočal izvrševanje istih dveh čednostij škofom, opominjal te škofe, naj bi se vzdržali zapovedovanju nad verniki, ako spada to k njih poklicu; kajti tako postopanje bi pomenilo toliko, kakor motiti delokrog, torej dolžnosti apostolov in njih naslednikov, dasi sloné dolžnosti na nespremenljivih zakonih Božjih, ali, kakor se izražajo, so iuris divini. Ako pa se Peter nasproti škofom, katere svari pred predrznostjo zapovedovanja nad verniki, imenuje samo sostarejšega ali soškofa: hoče pač s tem samo zaznamovati, da se tudi on ne vede kot zapovednik nad čredo ali cerkvijo, ker je ravno vladanje in od njega neločljivo zapovedovanje v obče izključeno v duhovnem področju cerkve.

Da umevamo mi prav, zato govoré sicer tudi z nasprotniške strani malo ali čisto nič ne poštevani deli tu razgovorjenega teksta, dá, vsaka njegova beseda. Za nas govoré vrhu tega tudi drugi mnogoteri razlogi, in sicer ne samo katere smo navedli zgorej k 1) in 2), kakor tudi poprej na pag. 145, 146 našega „Slovanskega Sveta“ od 10. maja 1889, št. 9 kot dokaz proti poklicu gospodovanja in zapovedovanja škofov v cerkvi, dasi več nego zadoščujejo že ti sami po sebi; ampak tudi še drugi, na katere pokazati se nam zdi neizogibna potreba vsaj toliko, kolikor se odnašajo na mesta svetega pisma, ki so prav posebno prikladna za pojasnjenje opomina apostolskega prvaka. (Dalje pride.)

Nemci in ruski štundizem.

Nemško kolonizacijo pospeševali so že moskovski carji in posebno podpirali nemške obrtnike. Ko je pa Peter Vel. osnoval Petrograd in tako Rusiji odprl okno v Evropo, potreboval je še veliko več Nemcev — od kmetov in obrtnikov do najviših uradnikov. Nemški vpliv postal je tako posebno velik, a baltijski (in drugi Nemci) so potem vedno težili, da bode Rusija velika činovniška država, a oni prvi carjevi svetniki. Genijalni Peter Vel. rabil je Nemce in druge tujce le za sredstvo omike in napredka svojega ruskega naroda, a potem so tujci — najbolj Nemci — bolj ali manj odkrito hoteli biti mesto kulturnih pespeševalcev — gospodarji ruskega naroda.

V ruski zgodovini vidimo potem do naših dnij, kako raste in pada nemški vpliv: prava plima in oseka. Vendar pa je plima tega vpliva postajala slabeja in kazala vedno bolj svoje pravo lice nemške sebičnosti in gospodstva, če tudi se je skrivala z lepo donečimi frazami o kulturnih zadačah ruskega naroda in veličiju ruske države. In ko se je jačala ruska misel, ruska zavest, nasprotovali so Nemci bolj ali manj odkrito, izmišljevali vedno nove zadače in nanje navajali žive sile ruskega naroda, podpirali oni kosmopolitizem, ki omikane

deli od naroda, njegovih interesov, napredka ter od najlepšega in najjačega ideala ruskega ljudstva — od žive krščanske misli. Peter Vel. je videl, da se patriarh Adrian protivi njegovim reformam in za to po njegovi smrti (1700. l.) ní naznačil mu naslednika, mari je osnoval l. 1711. iz najviših duhovnikov „svjatejšij sinód“ in si tako pridobil odločen vpliv tudi v cerkvenih stvareh.

Znano je, da je patriarh Nikon l. 1654 bil sklican „duhóvni tabór“, da pregleda cerkvene knjige in odstrani pomote, ki so jih bili vtihotapili v nje nevedni prepisovalci, in da popravljenih knjig mnogi niso priznavali, držali se starih in tako dobili ime staróverov ali razkolnikov.“ Proganjali so jih, pa to razkola ni slabilo, mari je budilo v njem le energijo in fanatizem. Razkoljniki so bežali v lesove severne Rusije, v donske in volžske stepi ali pa celó v švedsko ali poljsko zemljo, kjer so smeli snovati si cerkvene občine. Petrove reforme pa so ojačale razkol, ker so bile preveč krute, nenarodne, nalogale so velike nove davke in hudo tlako: razkol je dobival ne samo cerkveni, mari tudi političen značaj in pomen, če tudi se je bil začel drobiti na razne sekte (brezpopovce, popovce in dr.).

Potem pa je razkolništvo in rusko sektantsvo v obče imelo tudi svojo plimo in oseko, kakor nemški vpliv. Zanimivo je, da večkrat nahajamo Nemce med branitelji pravoslavija kot gospodujoče vere, in da ravno ti Nemci preganjajo sektantstvo najbolj. Ko pa raste pravi ruski vpliv, raste ruska misel in narodna zavest, slabi versko preganjanje razkolnikov, a množé se poskusi približevanja razkola k pravoslavju z jedne in druge strani. Nemci niso se bali formalizma gospodujoče cerkve, niso proganjali, mari so celo podpirali — posebno za Aleksandra I. — misticizem, ali prave krščanske gorečnosti niso podpirali: le protestantsko gorečnost so podpirali, kjer so mogli, ali med masami pravoslavnega naroda je naravnost podpirati vendar niso — smeli, preveč bi bili pokazali pravo svoje lice.

Nemške kolonije pa so se množile in cvele, cveto tudi sedaj tako, da čujemo večkrat glasne tožbe, kako na Poljskem in v zapadnih gubernijah v obče in potem na jugu Rusije raste nemški vpliv, kako pred združenim nemškim kapitalom mora odstopati Poljak in se seli celo v Ameriko, Rus pa ostavlja svoja ognjišča in se seli tje na Kavkaz ali pa še dalje v Azijo. In ruska vlada je nazadnje spoznala pretečo nevarnost — posebno gledé Poljske in zapadnih gubernij — ter je izdala znane naredbé, katere le ruskim podložnikom dopuščajo nakupovanje in posest zemljišč.

Kjer pa se ojačajo nemški kolonisti, ne zadovoljujejo se z materijalno zmago, mari širijo tudi versko propagando. Tako je nastal v južni Rusiji čuden pojav, ki ima nemško ime — štundizem (Stunden der Andacht) in čisto protestantski značaj. Širi in množi se, kakor tožijo sami Rusi ter začenjajo spoznavati, da tu ni samo vpliv kolonistov na ruske sosede sam po sebi. „Mi v tem slučaju gledamo na Nemce — koloniste njihovo propagando sredi ruskega naroda kakor na delovanje motorja kakega stroja, delovanje katerega vidimo, a dvigajoče ga sile opazovalec ne vidi (J. Streljickij v Mosk. Véd. št. 330—1889).“ Isti pravoslavni duhovnik misli, da je ponemčevanje vzrok štundizmu: „Ljudje, ki vodijo ponemčevalne težnje, dobro vedo, da je ruski narod jak po svoji veri, mogočen po narodnem svojem pravoslavju, da so mu z vero tesno spojene tudi politične težnje in politične zadače. Podkopavati se pod pravoslavno vero ruskega naroda pomeni vzdrmati tudi politično njegovo podstavo. Pa če se doseže to, če protestantstvo globoko prodre v narod, gubi ta narod s svojo pravoslavno vero brez dvojbe tudi vse, kar mu je sedaj drago. Zadnja svrha štundizma gre torej za tem, da mirno osvoji naš jug nemški element, da pripravi tla novim dogodkom — pangermanskim napadom na Slavjane“.

Rabijo pa Nemci vsa sredstva, a nikdo jim ne brani tega. Širijo celo, kakor trdi Str., glas med ruskim narodom, da je v Petrogradu že davno odločeno dati Nemcem

vse zapadne pokrajine „od morja do morja“, da le dopusté Rusom vzeti — Carigrad, da pa sedaj še ni prišel pravi čas za to, ker da neke države ne žele tega, posebno Angležka. To trditev pa podpirajo pred ruskim narodom s tem, da ruska vlada gotovo le zato podpira tako silno nemške koloniste, da bodo pokrajine dosti ponemčene, ko pride čas, da jih bode Rusija oddala Nemčiji. „Zató govore kolonisti kmetom, ko je najviša volja (t. j. car) odločila našo osodo, ne smete upirati se tej volji, nego morate čim preje in popolneje zjediniti in stopiti se s svojimi bodočimi sodržavljani.“ Ko pridejo Nemci, modrujejo kolonisti, bode dobro onim, ki bodo z nami v vsakem pogledu: oni bodo dobili velike pravice, bodo osvobojeni sami in njihovi otroci od vojaštva, bodo plačevali samo na pol toliko davkov ko drugi, a zemlja bode ostala njihova na večne čase. Kmetom pa, kateri bodo ostali „v poganskem svojem pravoslavju“, bodo Nemci vzeli vse pravice, zemljo in hiše ter razdelili jih med pokorne in verne zato, ker želé biti dobri nemški državljeni.

„Kmetje verujejo tem propagandistom in hitro prehajajo v štundo“, četudi ne umejo ni smisla ni pomena njenega, menjajo svojo narodno obleko, odpravljajo iz svojih koč pravoslavne podobe svetnikov in slike ruskega carja, pa stavijo na njihova mesta slike nemških carjev in Bismarcka t. j. postajejo — Nemci.“ Nemci jih potem res podpirajo moralno in materijalno; a kmetje so zadovoljni in celo iskreno mislijo, „da tako želé tam gori.“ A ko jim govore pametni ljudje, „da vlada ne bode nikoli dala in ne more dati skoro pol Rusije Nemcem, odgovarjajo kmetje, zakaj pa dopušča, da se selijo Nemci med ruskim narodom, če ne bode dala?“

Posebno velik vpliv imajo nemški zakupniki velikih posestev. Ljudje potrebujejo zemljo in jo dobivajo od zakupnikov, a ti jih silijo, da jim delajo, ko so pravoslavni prazniki, šalijo se nad pravoslavno vero in posti. Ravno za to da pravoslavni duhovniki malo vspevajo v borbi proti „štundi“ kjer obetajo in dajo pokornim, a nepokornim se grozé, ondi da sama duhovna beseda ne pomore veliko (!), pravi Str. „Stvar luteranske propagande sredi ruskega naroda vspela je le preveč pri naši mlačnosti in morda pri naši liberalni popustljivosti (saj niso redki članki v novinstvu neke stranke, kjer se brani štundá in štundisti) in dalje napredovati ne sme brez skrajne nevarnosti za državo.“

Taki in podobni glasovi niso ravno redki v ruskem časopisju. Stvar se sicer časi malo pretirava, ali ne veliko: od vseh slovanskih plemen je velikorusko za taka pretiravanja najmanj sposobno. Bilo bi si prihranilo v svojem zgodovinskem življenju marsikatero grenko izkušnjo, da je imelo več tega čuta za grozečo nevarnost! Saj nam sam štundizem dokazuje jasno, kako krivo sodijo oni, ki pripisujejo ruskemu narodu versko nestrpnost ali politično strast. Bilo bi

pač težko kje možno, kar pripoveduje ruski duhovnik po neposrednem opazovanju: „Nič ni čudnega, če naši štundisti že sedaj odkrito govoré, da v slučaju vojske z Nemci oni ne bodo tolkli se z njimi, mari da jih gostoljubno sprejmejo ‚s chlébom-sólju‘ kot svoje prijatelje in brate po veri.“

Ne, ruski narod ni imel nikoli verskega fanatizma in narodne nestrpnosti toliko, kolikor so je imeli (in je še imajo) neki drugi visoko omikani narodi. Celo razupiti J. S. Aksákov pisal je prekrasne, s pravim krščanskim duhom navdahnene razprave o verski svobodi, ves smisel katerih je ta, tudi za nas važna resnica, da pravi krščanski duh bratstva in ljubezni more prešiniti narode le tedaj, če vlada verska svoboda, ki nas budí in krepi ter odganja od nas pogubni fanatizem in žalostno mlačnost. A M. N. Katkóv pisal je že 1858. l. o položaju ruske cerkve tudi: „Pri svobodi mnenja našla si bode vsaka

laž koj odpor, odpor tem silnejši, tem plemenitejši, čim bolj rezko se bode izrazila in pokazala — laž. Ali nič ni nevarnejšega in pogubnejega od ravnodušnosti in apatije javne misli.“ A te mlačnosti bilo je tedaj dosti med omikanci in je morda tudi sedaj ni veliko manj. Še tam na okrajinah, kjer se pravoslavije dotiče bolj energičnih drugovercev, in kjer se z njim druží politična misel ter je podpira sama vlada: brani se bolj energično in zavedno. V središču je pa precej brezskrbno, kar dokazuje gotovo tudi — štundizem.

Ta čudna versko-politična nemška propaganda sredi ruskega naroda ni zanj resno nevarna; ruski želodec bode jo prekukul, organizmu dal novih, svežih sokov, tekočih iz te borbe, ter odstranil mlačnost, katera je omogočila ta versko-politični pojav slovanske brezskrbnosti in mlačnosti.

Dr. Fr. Celestin.

„Slovanski Svet“.

(Nekoliko njegove zgodovine od l. 1889. in pogled v l. 1890.)

Tudi v listih se vrši zgodovina; imajo cilje, katerim bi se radi bližali po ravnih in prémih potih, pa razne sile jih zavirajo, takó da morajo korakati po daljših ovinkih, strmih klancih in z debelim kamenjem zasutih tirih proti namenjenim postajam. Ako bi osrečevale jednake ovire, imel bi „Slovanski Svet“ med slovanskimi listi menda najugodniše položnje; kajti nobenemu teh listov se niso stavljale jednake in tolikoštevilne zapreke in to letos, kakor lani.

Največo kolegijalnost so mu izkazovali tudi letos oni listi na Slovenskem, kateri menijo, da so jedini, ki smejo imeti katolicizem in katoliške interese po svojih predalih v najemu. Te vrste listi niso hoteli sprejeti inseratov z vsebino, da izhaja naš list, in na Štirskem izhaja tak list, odbor katerega je sam v svoji mogočnosti določil, da tak inserat se ne sme sprejeti. Tudi so nam pripovedovali, da so na Kranjskem celó z lece svarili pred „Slov. Svetom,“ a znano je nam, da so tudi drugod od više duhovenske strani namignili častiti duhovščini, naj nikar ne čita tega lista.

Ko so se letos na posebne namigljaje na jedne in iste dneve po raznih dekanatih na Kranjskem in Goriškem snovale zaupnice dr. Mahniču, pokazalo se je, da mnogi na zaupnicah podpisani gospodje niso nikdar imeli „Slov. Sveta“ pred očmi, še manj pa ga čitali, in ko se je tu pa tam zatrjevalo, da je treba slišati oba zvana, odgovorili so, da tega menda niti treba ni. Dr. Mahnič sam se tolaži v 6. zvezku svojega „Rimskega Katolika“, da naše razprave čita po največ kakih deset čitateljev, in iz vsega njegovega ravnanja proti našemu listu se kaže nekak strah, da bi čitatelji „Rimsk. katolika“ pretresali tudi kritiko „Slov. Sveta.“

Ljubljanski „Slovenec“ pa je izkazoval „Sl. Svetu“ krščansko ljubezen zaradi tega, ker se je nadejal, da ga pobere sušica. Ker pa je prišla Poddraga vmes, ko je sušica puščala „Sl. Svet“ vendar še pri življenju, je bil „Slov. Svet“ tudi za „Slovenca“ še dober, da je namreč izpustil nanj znani članek „Quousque tandem?“ V svojem

ovaduštvu je najbrže računil na više faktorje, da poberejo zadnjo sapo „Slov. Svetu“. Ker se je na navedeni članek ves krščeni in nekrščeni Izrael v Avstriji in Velikonemčiji spravil na „Sl. Svet“, je izdajatelj lista stvari pojasnil v „Parlamentarju“ ter dokazal, zakaj imamo mi pri naših težnjah v domačem taboru nasprotnike, ki se čisto nič ne razločujejo od nasprotnikov vsega Slovanstva, oziroma slovanskih narodov in našega cesarstva. „Slovenec“ in dr. Mahnič nista na našo izjavo odgovorila ničesar.

Znano je, da smo imeli lani pravdo med drugim tudi zastran rabe cirilice; mi smo menili, da v programu je obsežna implicite tudi svoboda za rabljenje cirilice; ali konec pravde je bil šele letos in je pokazal, da smo se motili o isti svobodi; kajti kaznovani smo bili denarno. Na visoko c. kr. vlado v Ljubljani smo vložili kmalu potem prošnjo, da bi se nam dovolilo tiskati seobno odlomke v vseh slovanskih jezikih; toda došel nam je odgovor, da visoka vlada ne razpolaga z močmi, ki bi bile večje vseh teh jezikov. To točko smo bili pustili potem na miru, pa nadejamo se, da nam bodo dovolili vsaj odlomke v izvorniku nekaterih jezikov tiskati; gledé na to, menimo, ne bo nikake zapreke.

Letos naš list ni bil zasežen tolikokrat, kakor leta 1888. Gledé na to, mislimo, ni bila odločilna samo instrukcija sedanjega c. kr. pravosodnega ministra do c. kr. državnih pravdnikov, ampak tudi preverjenje, da naš program je v vseh točkah lojalen, sloneč na ustavi in njenih osnovnih zakonih. Razvideti je pač bilo iz vseh naših članov, da ne nasprotujemo visoki vladi, ker smo preverjeni do današnjega dne, da bi ista visoka vlada izvršila seobno narodnostni član v nacionalno-avtonomističnem zmislu, ako bi bila sedanja državnozborna desnica sestavljena ugodniše in iz sorodniških klubov, nego je to dejanski.

Lani je „Slov. Svet“ poučeval gledé na vse točke naravnost in v pozitivnem zmislu; letos ga je pozval dr. Mahnič h kritičnim pojasnilom.

To je pobralo več prostora, nego ga pobere pozitivni pouk za iste snovi in ista vprašanja. Z druge strani pa nastaja dobiček, da se moremo po taki poti poučiti temeljito in oborožiti se na vse možne ugovore v bodočnosti. „Slov. Svet“ je, kakor menimo, storil mnogo dobrega na korist katoličanstva med Slovenci, in nadajamo se, da se je pred vsem dr. Mahnič, katerega je stvar morala zanimati najboljše, naučil mnogo iz pojasnil „Sl. Sveta“.

Molčal je namreč na mnogo vprašanj in dokazov, in mi smo pred vsem menili, da on in „Slovenec“ bosta „Slov. Svetu“ posebno hvaležna zato, „Slov. Svet“ priporočala častiti duhovščini do visokih cerkvenih dostojanstvenikov, temu listu želela dolgo življenje, ne pa ga zavratno v interesu tujih držav napadala zavratno, potem ko ni hotel še poginiti za sušico. Pa vidi se, da nevaležnost je plačilo tudi privilegovano pobožnega sveta, in dr. Mahnič se je zlasti sedaj pred začetkom novega leta podvzival, novih sumničenj nakopičiti na „Sl. Svet“ ter ga naslikati kot najstrašnejše strašilo čitateljem svojega „Rims. Katolika“. Mi smo menili, da bode imel vsaj toliko poguma, s katerim se šopiri da bo priporočal „Slov. Svet“ svojim čitateljem vsaj v zmislu, da naj bi se sami preverili o naslikanem strašilu. Pa tega priporočila ne zaslediš nikjer po predalih „Rimsk. Katolika“.

No, kljub slikam, ki jih je podal dr. Mahnič o „Slov. Svetu“, šteje ta med svojimi naročniki in čitatelji duhovnike od kaplana do vključno škofovskega imena; med jednimi in drugimi so svečeniki z naslovi župnikov, kanonikov in proštov. Menimo, da ti so hodili tudi po 16 let v šolo, na katera se dr. Mahnič sklicuje toliko rad in da torej vedo tudi oni soditi, kako je z našim listom. In ako poštevajo dr. Mahnič zaupnice za se, bi mi take izjave od duhovske strani lahko tudi priobčili, ko bi ne poznali terorizma privilegovanih najemnikov katoličanstva.

Kar se dostaje posvetnih naročnikov, so nam stari ostali od kraja zvesti razum Ljubljanskih, kjer jih je začetkom l. 1889. odpadla polovica. Iz tega smo skleпали, da veje v Ljubljani dandanes posebna sapa, in da zna v tem mestu dobro agitovati neka stranka. Ta stranka častiti duhovščini po Koroškem in drugod, kakor so nam poročali, vsiljuje svoje literarno blago ter napačno poroča o drugih literarnih podjetjih. Nam nasproti so ravno s Koroškega nejevoljno izjavili nasproti takemu vedenju. Sicer pa so ravno v Ljubljani očitali celo učeni možje, da „Slov. Svet“ piše premirno in preučeno. Sotrudniki „Slov. Sveta“ so zavestno tako ravnali doslej in glede mirnosti ne menimo spremeniti, kajti „Slovanski Svet“ ni dnevnik, ki naj bi s patosom navduševal svoje čitatelje, ampak da je hrani. Da bi se použila polagoma, pa da bi teknila toliko bolj. Glede na to pa, da bi pisal list preučeno, so samo nekatere stvari, katere se najprimerniše podajo v zmislu, da zaslužijo očitani pridevek. Sicer pa bi laže ustregli s širokim obdelovanjem, nego s skrčenjem po več točkah v jeden in isti članek. Ni pa pozabiti, da tudi v tem pogledu nima list namena, da bi se samo brskalo po njem, ampak da se mirno premišlujejo vezi, katere družijo razne argumente za jedno in isto stvar. Ravno za mesta ni tak list, kakoršen je „Sl. Svet“ ugodno osnovan, kajti tu človek pregleda v jedni uri po 10 in še več novin, v tem ko so na kmetih izobraženci veseli, ako se jim izroči kaj bolj jedrnatega. Ko-

mentarje si delajo potem sami in pišejo na podstavi sprejetega jedrnatega članka sami po več člankov.

Drugod so se bili tu pa tam naročniki pomnožili, in ti so zahtevali malo ne vsi, naj jim priskrbimo tudi lanski letnik. Vse to kaže, da nas ne zapuste z lehka oni čitatelji, ki so si list že ogledali nekoliko poprej. Naši naročniki so po vseh pokrajinah slovenskih raztreseni, da ne govorimo o drugih Slovanib, ki so tudi naročeni na list. Naši naročniki pripadajo vsem stanovom, rekli bi, enakomerno.

Sotrudniki se množé v naše veselje iz srede slovenskih rodoljubov, ki žive v domovini in zunaj domovine. Jednako pa imamo sotrudnike izmed drugih Slovanov, ti in oni so veščaki in na mnogo strani izborne moči. Njim se imamo zahvaliti, da jako cenijo naš list tudi drugi Slovani. V imenu naših čitateljev in v svojem imenu iskrena hvala jim zato!

* * *

Še mnogo drugih neprijetnih skušenj smo doživeli v kratki dobi življenja „Slov. Sveta“, ko bi jih hoteli navajati, rekli bi nam odkritosrčni prijatelji, da smo naravnost trmasti, da hočemo zmagavati, za kar nimamo moči. No, v resnici najbolj boleli so ras jedni in isti vtisi, ki jih je povzročilo v nas vedenje nekaterih vplivnih rodoljubov.

Te vrste rodoljubi so ostali nasproti našemu listu mlačni, ali to ni najhujše zlo; hudo je to, da smo tu in tam posneli, da mnogi rodoljubi so premalo zaresni v sedanjem občnem položaju. Videli smo vsled ustnega občanja, da ne znajo po važnosti poštovati sedaj delujočih in konečno tudi osodo Slovencev odločujočih faktorjev. Napravili so nam vtis da se jim predobro godi in da niso še nikdar premišljevali zaresno in dovolj globoko, kaj da vse nam preti, in da vsako izgubljeno leto je za male narode, pred vsem pa za politično razkosani, gmotno in kulturno oslabljeni slovenski narod silno pomenljiva, morda osodna izguba, zaradi katere bodo dajali odgovornost oni, ki se vedejo kot zastopniki narodovi. Še nikdar ni bilo tolike odgovornosti na raznih zastopnikih zlasti našega naroda, kakor v sedanjih dobi; zato se nam zdi, da dela naravnost frivolno, kdor se vsiljuje narodu za voditelja, pa nima sposobnosti ali volje, z vso zaresnostjo in vestjo poprijeti se izpolnjevanja svojih dolžnostij.

S tega stališča se nam kaže nebriznost proti našemu listu kot posledica lehkomišelnosti nasproti obćim dolžnostim, ki si jih kdo naklada. Mi smo namreč preverjeni in bomo to še temeljito, da, fundamentalno dokazovali, da slovenski narod nima nikake bodočnosti, ako se ne bo ravnal po glavnih točkah našega programa z namenom, da se iste točke v obliki teženj spremené v prava dejanja. Kako malenkostno pa je ravnanje nasproti temu programu večine sedanjih raznovrstnih zastopnikov slovenskega naroda!

Toda mi ne obupujemo; slovenski narod je imel in še ima ne samo bistre glavice, ampak tudi plemenita srca. Lepo število rodoljubov je raztresenih po vsem Slovenskem in daleč na tujem in slovanskem svetu, kateri imajo za dandanes potrebno obširno obzorje, kateri opazujejo od blizu in daleč politiške in diplomatiške spletke, pa z neizmerno ljubeznijo goré za narod svoj ter se trudijo, kako bi z mislijo in dejanjem pomagali mu tam, kjer je pomoč najvažnejša. Taki rodoljubi so bili užé od začetka tudi podporniki našega

lista, in kjer še le zvedo, da iskaje tam se mu množe novi pospeševalci.

Ko smo pojasnili letos položnje „Slovanskega Sveta“ nekaterim te vrste rodoljubov, sklenili so list gmotno podpirati še s posebnimi doneski, kolikor bi ne mogel izhajati iz doneskov preproste naročnine, in takó morda se ne izpolni tako naglo znana nada in želja, da bi „Slovanski Svet“ poginil za sušico. Po vsem tem se je nadejati „Slovanskemu Svetu“, da bo trdno stal tudi v gmotnem pogledu, kolikor bolj nam naznanjajo, da se tu potem pomnože tudi naročniki.

Kar se dostaje snovi, ki se bo letos tiskala v „Slov. Svetu“, zagotavljamo naše čitatelje, da bodo ž njo jako, da ne rečemo popolnoma zadovoljni. Dr. Mahnič se je dotaknil tudi politiških in narodno-politiških principov glede na Avstrijo, kakor glede na pojedine narode. Pod rubriko kritike o dr. Mahniču se bo stvar nadaljevala. Najprej pa se dovrše točke, ki se dostajajo verskih resnic in cerkve, in tu pride najprej na vrsto fundamentalna razprava o pravicah niže duhovščine in lajikov, katere so izvrševali in še izvršujejo ob raznoterih volitvah cerkvenih dostojanstvenikov. Mi posebe opozarjamo častito duhovščino vseh stopinj na to razpravo.

V politiškem pogledu pride na vrsto fundamentalna razprava o napakah raznih sistemov, ki so se že hoteli uporabljati za avstrijske razmere, pa so se morali ponesrečiti. V narodnopolitiškem pogledu bo sledila jednako fundamentalna razprava o nacionalni avtonomiji, ker, kakor se vidi, se je ravno letos pokazal celó slovenski državni poslanec, ki bi bil rad zbegaval naš narod glede na narodno avtonomijo, v tem ko dejanski sam ni imel pravega pojma o njej. Na vse te točke opozarjamo vse rodoljube, ki hočejo utrditi se v zdravih pojmih o politiških principih širšega in ožega pomena. Da je hotel pokazati dr. Mahnič svojo posebno modrost, to je, popolno nevednost glede na zgodovino in pomen cirilometodijske cerkve, takemu modrijanu, ki hoče imeti povsod prvo besedo, pač ni več zameriti, da pa bi taki „veščaki“ zbegavali slovenski narod, tega mi ne more poslednji dovoljevati že zaradi samoohranjenja in zagadatelj bo dobila razprava o cirilometodijski cerkvi posebno mesto v „Slov. Svetu“.

O namerah vlade, da bi se posebno kmetijstvo uredilo trdnije, smo govorili že letos nekoliko. Ali Slovenci morajo zvedeti, kako je bilo obče gospodarstvo njih pradedov, in kakošno je isto v mnogih ostankih še dandanes pri Hrvatih, Srbih, Bolgarih in Rusih. Še le taki bodo vedeli slovenski zastopniki potegniti se za primerne spremembe sedanjega, tudi pri Slovencih na zapadnih osnovah slonečega gospodarstva, oziroma kmetijstva. Tudi za ta del smejo pričakovati naši čitatelji korenitih pojasnil.

Slovani so sedaj jako marljivi v izsledovanji svoje zgodovine in prazgodovine. Slovanski izsledovalci pretrsaajo vse možne vire, premirjajo celó izkopanine z umetnostjo, ki živi še sedaj med njih plemeni, in iz vsega tega je razvideti že doslej, da tradicionalna zgodovina, sestavljena najbolj po zapadnikih, dobi fundamentalen preustroj, ki bo Slovanom ugoden. Slovani bivajo namreč dalje časa v Evropi, nego se je to določevalo doslej. Glavne dokaze bo objavljaj tudi „Slov. Svet.“ S tem združene so starine, katerih oblika se popolnoma zлага z oblikami, katere zapazuješ na vezenju (štikanju),

kakoršno je še dandanes v navadi med Slovaki, moravskimi in češkimi Čehoslovani. O tem bomo dokaze priobčevali, zlasti, kakor so jih priobčili in jih še priobčujemo sotrudniki časopisa „Vlast. Olomuc. muzeja“. Učenjaki vse Evrope so se namreč začudili nad temi neoporečnimi dokazi, kakoršni so n. pr. na kratko združeni v „Moravskih Ornamentih“, priobčenih letos nekoliko vsaj po tekstu tudi v „Slov. Svetu“.

Kulturno življenje slovansko razkrivati pa je jedno glavnih zadač „Sl. Sveta.“ Naše čitateljice bodo rade premišljevale spis, ki bo primerjal slovanske, recimo, ruske ženske z ženskami drugih omikanih narodov.

Navedeno je tu samo nekoliko glavnih ali splošnih točk, ki se imajo razpravljati v novem letu; razume pa se, da aktualnih vprašanj, kakoršno je postalo sedaj šolsko vprašanje, ne bomo prezirali nikdar. Da bo list priobčeval dopise iz raznih slovanskih krajev, zabeleževal važne dogodke, kakor tudi književnost vseh slovanskih narodov, to pač se ume samo po sebi.

„Slovanski Svet“ ne služi nobeni osebi, nobeni stranki, ampak slovenskemu narodu kot takemu. Naš list ni zavisen od drugega, kakor od zakonov, katerim se uklanja, in pa od naše vesti, katera nam narekuje, kakó naj skušamo koristiti slovenskemu narodu in kolikor toliko ž njim kulturnemu razvoju vsega Slovanstva. Zato zavračamo tudi ob tej priliki padlo sumničenje privilegovanih katolikov, češ, da vsak delavec je vreden svoje plače. Če se bahate s svojo vestjo in se jednako zemarjenemu prostaku pridružujete o svoji poštenosti ter kličete brez potrebe in proti zapovedi božji Boga na svedoštvo Vaše poštenosti, Vam odgovarjamo, da imamo tudi mi svojo vest, katere nasproti narodu nimamo nikdar za manj vredno nego cenite Vi svojo, in gledé na požrtvalnost se ne bojimo tehtnice, da bi, ako poštevamo razmere vsestranskih močij, ne potegnili na našo stran. Bodočnost sama pa, kolikor ni že sedaj jasno, pokaže, kdo je umel delovati in deluje dejanski bolj na korist narodovo, Vi ali mi.

Naposled še priporočam prijateljem „Slovanskega Sveta“, da ga skušajo razširjati v krogih svojih znancev ter takó zmanjšati zavire, ki se stavljajo najbolj s tem, da se rodoljubi ne morejo seznaniti z listom.

Doba, dragi rojaki, je zaresna; nadejamo se, da se obrne vse na bolje in tudi slovanskim narodom našega cesarstva po godu, kakor zaslužijo po svoji zgodovini in po svojih sedanjih silah. Ali bati se nam je tudi hudega, tem bolj, ko bi ne bili pripravljeni, tem bolj, ako bi ne vzgojili med seboj mož, ki bi znali v odločilnih trenutkih voditi narodov po rešilnih potih.

Železne volje potrebujemo; ali ta mora biti tudi prava volja, in pot da te nam kažejo zunanji in sledeči jim domači nasprotniki. Mi smo jo krenili na pot, kakoršno perhoreskujejo naši nasprotniki. To je največe poroštvo da smo zadeli pravo, tudi ko bi ne poštevati noštranjih razlogov in skušnje iz prošlosti naših pradedov, ki nam narekujejo isto pot. Pot naša je sama po sebi težavna, ker nas je tujstvo ločilo mnogo stoletij od tradicij naših očetov; obtežujejo nam jo pa še nasprotujoči zunanji in domači elementi; preverjenje pa, da hodimo pravo, nam daje pogum, da vstrajamo do skrajnosti. Na delo torej, kakor doslej! Z nami Bog!

F. Podgornik,
izdajatelj „Slovanskega Sveta“.

Pogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Ponatisi iz „Slovanskega Sveta“. Naši čitatelji nam pritrdijo, da nimamo navade omenjati, kedar počasté „Slovanski Svet“ drugi listi s tem, da ponatisnejo kak članek ali spis v celoti ali v odlomkih. Radi pa se izpovedamo, da nas vselej razveseli kaj takega; vendar pa to veselje nam doslej napravljajo v veliko večji meri listi drugih Slovanov, nego slovenski. Ako izvzamemo „Edinost“, ni nas v tem pogledu počastil še noben drugi slovenski list, dasi smo preverjeni, da bi bilo to le na korist narodu. Kar se dostaja pa drugih slovanskih novin, je „Slov. Narod“ zadnjič omenil, da je n. pr. „Glas Črno gorca“ prevedel iz „Slov. Sveta“ And. Fekonje spis: „Peter Petrović Njeguš II., vladika črnogorski.“ „Kdor čita sam slovanske novine je pa morda opazil, da te novine rade priobčujejo po cele članke iz „Slov. Sveta“ ter mnogokrat pristavljajo, da „Slov. Svet“ si je priboril že častno mesto poleg drugih slovanskih časopisov. Na to priznanje pa opozarjamo zaradi onih človeških časopisov, ki so celó po odborih svojih tiskaren zabranili objavljenja doposlanega inserata z vsebino, da izhaja nekje na Slovenskem list, ki se mu pravi „Slovanski Svet“, ampak omenjamo to zaradi naših čitateljev, kateri so se sami preverili o vrednosti tega lista v soglasnem zmislu drugih Slovanov. „Slov. Svet“ je bil nekaterim slovenskim listom dober samo zato, da so doslej popolnoma molčali o njem ali pa da so, ko z molčanjem ni šlo več, začeli kamenje lučati nanj najprej zato, da bi krivde lastnih strank zavračali na druge, potem pa hote ali ne hote — v interesu slovanskih in slovenskih nasprotnikov. S tem, da je Dunajski „Parlamentär“ začel doslovno prevajati kritične razprave „Kritične razprave dr. Mahnič“, zvedel je slovanski in drugi svet, kake prijatelje ima naš list na Slovenskem, pa še bolj, kake zaščitnike Katoliške vere in drugih, sosebno tudi državnih interesov se usiljujejo na Slovenskem na poveršje. „Slovanski svet“ je torej znan po Slovanskem zaradi skupnih kulturnih interesov, katere imajo Slovenci z drugimi Slovani, po drugem, zlasti nemškem katoliškem svetu pa vsled kritike, katero je provzročil dr. Mahnič. Dosedanja taktika na domačih tleh se še ni obnesla nasproti „Slov. Svetu“. Želeč, da bi do sedanje priznanje zaslužili na zunaj, koristili pa zlasti v mejah slovenskega naroda, stopamo mirno pa kakor doslej, jednako odločno na prag tretjega leta „Slovanskega Sveta“.

„Naša Sloga“ je dovršila z letošnjo 52. št. 20. leto svojega bojevitega, trdnega, a vpešnega in srečnega delovanja, s katerim si je pridobila nevenljivih zaslug za primorske Slovence sosebno v Istri in na Tržaškem. List je bil od začetka do danes izborni uredovan, prodl je po svoji modri zasnovi med širši narod. Delali so pa zanj pokojni biskup Juraj Dobrila, braća Bastiani, Mate Ujčić, Anton Karabaić, Tomiglav Padavić in mnogi drugi rodoljubi. Sedaj je urednik listu neustrašeni M. Mandič. List je že nekaj let tednik ter stoji na leto 5 gid., za seljake ali kmete pa samo 2 gid.

Slovenci in Hrvaška. V 20. št. „Slov. Sveta“ smo na treh mestih obširnije spregovorili o zgodovinskem državnem pravu, katero na podstavi hrvaške pragmatične sankcije obseza tudi dežele, kjer bivajo še dandanes Slovenci. Več tu mišljenih odstavkov so ponatisnili razni

jugoslovanski listi, pa tudi listi severnih Slovanov, kakor „Červonaja Rusj“, „Denj“, „Slav. Izv.“ itd. Hrvaški listi in tudi „Il Diritto“ hočejo v stvari še podrobneje govoriti. Naš program je jasen tudi gledé na to vprašanje; vendar pa bomo naše stališče gledé na potrebno taktiko utrjevali še posebe.

b) Ostali slovanski svet.

Nj. Vzv. bar. Erb je odlikovan od Njegovega Veličanstva cesarja Franca Josipa v priznanje zaslug z redom železne krone II. razreda. Bar. Erb je prvi sekc. šef v ministerstvu notranjih del. Bar. Erb je Nmec po rodu, zna pa tudi vse slovanske jezike, je bil vedno pravičen vsem narodom cesarstva. Zato morejo biti zadovoljni tudi Slovani, da je tak redek mož na visokem mestu odlikovan.

Verein zur Erhaltung des Deutschthums im Auslande. Društvo za vzdrževanje ali ohranjenje Nemcev na tujem, kamor prištevajo tudi avstrijsko-ogerske dežele, ima kakor smo že omenili v našem listu, svoj sedež v Monakovem. Vsak mesec ima seje, v katerih razni govorniki opisujejo in kritikujejo značaj nemških naselbin v raznih delih sveta. Društvo daje podpore naselbinam za ljudske knjižnice, šolska poslopja in strokovne šole. Zadnji mesec je bila Kranjska na dnevnem redu. Poleg predsednika je poučeval zbrane društvenike še Günther jako mirno in stvarno o nemških naselbinah na Kranjskem. Zavrnil je lažnjive poročevalce češ, da se po cele nemške pokrajine slovenijo, ter je pripomnil, da s tem se še ne uničuje nemški element, nemška narodnost, ako se nemščina mora nekoliko umakniti iz obsega dosedanje njene rabe. O Ljubljani je rekel, da tu govore nemški samo še uradniki in viši trgovci, ali temu je zbor nasprotoval, češ, da to ni res, temveč, da je v Ljubljani tudi drugega življa, ki govori nemški. Zbor je torej pokazal, da pozna nemškatarenje kranjske stolice se v tem vjema s slovenskimi listi, ki večkrat grajajo občeslovanski jezik v Ljubljani. O Kočevcih pravi dr. Günther, da se ne ve prav za prav, od kod da so prišli proti koncu 14. stoletja na sedanji kraj sosebno na prizadevanje grofa Ortenburga, da pa govore „bayerisch schwäbische Mundart“ s primesjo frankovskega narečja. Kočevci da imenujejo samo pismeno nemščino nemški jezik, v tem ko zovejo svoje narečje „Gottscherisch“ vsled tega da se tudi pri ljudskem popisu mnogo ni vpisalo za Nemce; ako bi bili to storili, bi se jih štelo 50 tisoč, ne pa samo 30.000. No, liberalizem in nacionalnim Nemcem odgovore slovenski zastopniki lahko s sklicevanjem na Kočevsko narečje, kedar bi hoteli smešiti slovenska narečja in kedar bi hoteli Slovence še na dalje cepiti tudi glede na narečja.

Gališki Rusi in narodna avtonomija. Sedaj poročajo po raznih krajih in mestih ruski deželni poslanci o svojem delovanju. Na 3 krajih se je narod odločno izjavil zato, da naj se odcepi ruski del Galicije od poljskega, itak manjšega dela. S tem zahtevajo gališki Rusi narodno avtonomijo, kakoršna se je bila že pri njih uvedla za Bach-ove diktature, in katera je trajala, dokler ni pok. Goluchovski uničil sledove narodne avtonomije v Galiciji in na Ogerskem. Vsled tega morajo do današnjega dne trpeti najbolj Slovani. Ali gališki Rusi hočejo se oglušati povesod za narodno avtonomijo, in to je dober zgled

drugim Slovanom, seosebno pa tudi Slovencem, katerih zastopniki sicer ob raznih veselicah trdijo, da postopajo v zmislu zedinjene Slovenije, to pa formalno ne zahtevajo razun dr. Gregorca „Черб. Русь“ opominja Ruse gališke, da naj se zbirajo na shode, pa naj dosledno in energično zahtevajo narodno samoupravo. Srečnih vspehov želimo severnim bratom in sohržavljanom.

KNJIŽEVNOST.

Matica Slovenske knjige za l. 1880 so se v 23. št. našega lista omenile po nespremenjenem poročilu „Ljub. Zvona“: tam je rečeno, da si ta list pridružuje obširno poročilo o knjigah in strokovnjaško oceno Lampetovega „Dušeslovja“. Na to opomnimo, da, žal, nimamo prostora v našem listu, da bi se posebe bavili s spisi letos izdanimi po „Matici Slovenski“. Vendar v sestavi s sorodnimi predmeti od drugod pridejo nekateri sestavki tudi v našem „Sl. Svetu“ na vrsto. Kar se dostaje navedenega „Dušeslovja“, videli smo iz citovanih knjig na prvih straneh, da so g. pisatelju znane najbolj sedanje psihološke knjige, seosebno nemške. Kakó jih je porabil, nismo še primerjali in tudi, kakor rečeno, ni zadača našega lista, o tem pisati. Kolikor pa so začeli vstvarjati na modroslovnem polju izraze tudi za Slovence, bo treba posebe pretresati, ker ni vse jednako, s kakega jezikoslovnega stališča prirejamo od začetka tehnične izraze za slovensčino.

O literarnem delovanju Slovencev, zlasti letošnjega leta prinašajo brnenski „Literarni Listy“ (ur. Fr. Dlouhý) v svoji 23. in 24. številki kaj zanimiv članek, podpisan s črkama H. K. — Ocenjajoč ugodno posamične proizvode, piše kaj lepo o književnem delovanju slovenskem, katero mnoge neblage okoliščine gotovo ne podpirajo, pač pa raje ovirajo.

Slovanstvo ve svých zpěvech. Urejuje, harmonizuje in izdaje Ludovik Kuba v Poděbradech. Izšel je ravno 46. snopič, ki spada pod V. del podjetja ali pod zaglavje jugoslovanskih pesnij. Kakor je znano, izhajajo sedaj slovenske pesni, katere stojé (8 snopičev) 3 gld. 20 kr. Prihodnji (6.) snopič izide meseca februarja. Ako je kako delo vredno podpore zlasti od strani slovenskih učiteljev je pač tega vredno monumentalno Kubovo podjetje, in mi priporočamo krajnim šolskim svetom po vsem Slovenskem, da preskrbé od tega obsežnega dela vsaj jugoslovanske pesmi svojim knjižnicam, rodoljubom pa, ki bi radi pospeševali oplemenjenje širšega naroda, da kupujejo in razdeljujejo po občinah slovenskih slovenske pesmi v Kubovi izdaji.

Tovaristvo „Prosvěta“ v Levovu. V Levovu obstoji že 20 let malorusko književno društvo „Prosvěta“, čegar namen je: izdavanje popularnih del in spisov za maloruski narod. Po „spravozdaniu“ za 1888 l. je móči razvideti, da je izdalo „Tovaristvo“ 1888. l. svojim 2070 členom celih 9 knjižic, namreč: 1) „O gnoju“; 2) „Jak robiti grošé“, del I.; 3) ravno to, del II. in III.; 4) „Bogatstva zemlje“, del I.; 5) „Naša svoboda“; 6) „Jak upravljati rôlju“ (polje); 7) „Kalendar na rôk 1889“;

8) „Hava“ in 9) „César Franc Josif I.“ — Dohodkov in stroškov imelo je „Tovaristvo“ 5845 gld. 88 kr., a vsega imetja šteje 32079 gld. 50 kr. To društvo je pravo ognjišče književne delavnosti maloruske, na katero se je tudi obračati njemu, ki bi se hotel seznaniti z njega lit. proizvodi, kakor s književnostjo malorusko sploh. Mnoga izdanja tega društva so znamenita tudi za ostale Slovence.

— M.

„Wielka encyklopedia powszechna“. V Varšavi se je zbrala družba učenjakov in pisateljev, katera hoče izdati obširno veliko splošno enciklopedijo (slovník naučni) v poljskem jeziku, katera se bo izdajala v snopičih po 6 pól (à za 50 kop.). Ker hoče biti to delo na vse strani temeljito in izborna, ter stati na jednakej višini znanosti, kakor podobna dela v nemškem in francoskem jeziku. bilo je pač želeti, da slovenski rodoljubi ne zanemarijo poslati temu društvu, oziroma uredništvu, potrebnih dat in člankov, dostajajočih se našega naroda in narodnosti, da vsaj kot Slovani med Slovani ne bomo ostajali še nadalje „terra incognita“. Naslov uredništva je: „Do redakcyi Wielkiej Encyklopedyi Powszechniej“ w Warszawie, ulica Chmielna Nr. 30.“

— M.

67. knjiga „Rada jugosl. akademije“ znanosti i umjetnosti je namenjena spominu kosovske bitke. Obseza na prvem mestu delo dr. Fr. Račkega „Boj na Kosovu“ (str. 69), na drugem mestu pa spis dr. T. Maretića „Kosovski junaci i dogodjaji u narodnoj epici“ (Str. 115.)

Opomnja upravnistva. Letnik 1889 „Slovanskega Sveta“ je možno še celoten dobiti v nekotikih odtisih, od l. 1888 je nekaj odtisov še samo za drugo poluleto popolnih, v tem ko so za prvo poluleto popolnoma pošle nekatere številke.

Naročba na „Slovanski Svet“

za leto 1890.

„Slovanski Svet“ nastopi s prihodnjo številko svoje tretje leto in sicer z nespremenjenim programom, v isti obliki ter bo izhajal, kot doslej, po dvakrat na mesec, namreč 10. in 25. dne vsacega meseca.

Naročnina znaša:

za celo leto	4 gld.
za pol leta	2 „
za četrt leta	1 „

Za Ljubljano, za dijake in ljudske učitelje:

za celo leto	3 gld. 60 kr.
za pol leta	1 „ 80 „
za četrt leta	— „ 90 „

Posamične številke se oddajajo po 20 kr.

Naročnina se pošilja lastniku „Slovanskega Sveta“ v Gorico (Görz).

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Za ljubljanske naročnike in za dijake stane celoletno 3 gld. 60 kr. poluletno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo Fran Podgorniku v Gorici, ulica Batzellina.

Tisk „Narodne Tiskarne“. — Izdajatelj in lastnik: Fran Podgornik. — Urednik: Janko Pajk.